

Означенні вище форми СРС сприяють формуванню повноцінного Європейського мовного портфеля економістів-міжнародників, основою якого є Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти.

Н. Ю. Бутенко, канд. екон. наук, доцент
кафедри педагогіки та психології

УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Оцінюючи різні підходи до навчального процесу, стає очевидним, що безпосередній контакт із особою, яка володіє ресурсами, дає найкраще поєднання суми засвоєних знань та постійного прагнення до навчання. На другому місці — самозаплановані і самоздійснювані проекти як поєднання різних підходів. «Безособистісні» підходи — дистанційне навчання, навчання за допомогою листування та різні види опосередкованого навчання поза безпосереднього спілкування, стоять найвище на шкалі навчання, але найнижче — на шкалі ентузіазму. Ці висновки цілком узгоджуються з високим рівнем виснаженості та низьким рівнем завершеності, які характеризують навчання за допомогою листування та аналогічні підходи. Але 78 % людей, які відчують потребу вчитися, прагнуть чогось іншого, аніж прослуханих в аудиторії лекцій. Найбільша перевага надається самостійному навчанню при можливості консультування з викладачем, адже такий підхід дозволяє зробити процес засвоєння нових знань гнучким, виробити власний темп, використовувати власний стиль навчання, структурувати власний проект і утворити навчальну комбінацію «сам-на-сам», яка вже була високо оцінена. Досить велика частина учнів прагнуть також слухати лекції, поєднуючи їх із тренінгом у робочих умовах та короткотерміновими семінарськими заняттями.

Тому доцільним є поєднання різних способів викладання, застосування не лише експериментального навчання, читання та аудиторних занять, а й комп'ютерні та відео- можливості, які стають доступними завдяки новим технологіям. Вдале поєднання цих методів не тільки підсилює викладацькі прийоми, а й удосконалює здатність реагувати на індивідуальний характер.

Сьогодні навчальний процес характеризується тим, що відбувається суттєве збільшення кількості годин для самостійного

опрацювання студентами окремих питань і тем дисциплін. Організація самостійної роботи студентів, а саме їх власна самостійна робота, стає першочерговим чинником формування знань та навичок майбутніх фахівців.

Але головне полягає у тому, що треба не лише виділити години на так звану самостійну роботу (яка чи то є, чи то її немає), скоротивши час аудиторних занять, треба забезпечити усі умови, щоб ця робота дійсно відбувалась так, як треба, та була результативною. Що ж для цього потрібно? Окреслимо головні чинники, що «відповідають» за ефективність впровадження СРС у навчальний процес.

- Навчально-методичне забезпечення СРС. Студенти повинні мати повні комплекти навчально-методичної літератури з дисциплін, роздаткові матеріали, комплекти завдань та рекомендації щодо їх виконання. У бібліотеці має бути достатня кількість примірників навчальної літератури, щоб студенти мали можливість нею скористатись. Студенти також повинні мати реальний доступ до комп'ютерів.

- Організаційні та технологічні умови для СРС. Мається на увазі, що організація СРС має передбачати зручний час для консультацій з викладачем, зручний розклад занять, а також достатній час для виконання самостійних завдань.

- Керівництво СРС з боку викладача. Тут постає декілька проблем, пов'язаних не лише з діяльністю студентів, а й з роботою викладачів. По-перше, для того, щоб СРС дійсно була результативною, викладачу необхідно скласти достатню кількість різноманітних завдань, які студенти мають виконувати самостійно. Це потребує часу, вмінь, творчості тощо. В той же час це навантаження практично не враховується для викладача. По-друге, самостійні роботи, які виконали студенти, викладач має не лише перевірити, але й певним чином відреагувати на них (оцінка, співбесіда і т. ін.), інакше ця робота втрачає сенс. Це також потребує від викладача суттєвих витрат часу та сил, в той же час незрозуміло, коли цим займатись. По-третє, фактична відсутність умов пп. 1, 2 призводить до механічного, неякісного (вплоть до плагіату) виконання студентами самостійних робіт, що, фактично, знецінює зміст їх самостійної роботи.

- Мотивація виконання СРС. Вона пов'язана як з внутрішніми, так і з зовнішніми факторами. З одного боку, мотивація самостійної діяльності студентів залежить від їхнього ставлення до навчання, до предмету, до викладача (тому впливати на неї можна завдяки змістовності завдань, їхньої різноманітності), з іншого —

від їх індивідуальних особливостей — якостей характеру, досвіду тощо (тому є необхідність використання індивідуального підходу до студентів), а також від того, як СРС організована. Для підвищення мотивації та зацікавленості студентів у вивченні курсу доцільно використовувати не тільки традиційні форми СРС (написання рефератів, опрацювання окремих розділів програми тощо). Треба надати студентам можливість самим обирати завдання для самостійної роботи з запропонованого списку. При цьому має сенс запропонувати різноманітні форми роботи: реферування літератури чи окремих статей; пошук окремих прикладів із теоретичних питань, що розглядаються; збір додаткової інформації з питань курсу; складання кейсів; розгляд проблемних ситуацій; робота з Internetом; співставлення існуючих підходів до проблем курсу тощо.

- Організаційна взаємодія та комбінування СРС з іншими видами навчальної роботи, що спрямовано на ефективніше засвоєння як теоретичного матеріалу, так і опрацювання практичних навичок.

- Нарешті, суттєве значення має зворотний зв'язок у навчанні та система оцінювання студентів. Їхнє призначення полягає не тільки і не стільки у отриманні студентами оцінок чи балів за виконані завдання, скільки у навчально-виховній складовій оцінювання та надання зворотного зв'язку.

Таким чином, для того, щоб СРС дійсно виконувала ті завдання, які передбачаються у навчанні, треба докласти багато зусиль і не лише студентам. Вони виступають вже як споживачі певного навчально-методичного забезпечення, яке тим чи іншим чином організовано у навчальному процесі. Тому підготовка до проведення та забезпечення умов для виконання СРС з боку викладачів та університету є першою і необхідною умовою її впровадження у навчальний процес.

М. Г. Вієвська, канд. пед. наук, доцент
кафедри менеджменту КЕІ КНЕУ

АДАПТАЦІЯ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З СОЦІОЛОГІЇ

Впровадження модульно-рейтингової системи навчання у нашому закладі зумовило перегляд організації самостійної та індивідуальної роботи зі студентами. Ускладнення цього процесу відбувалося і за рахунок зміни викладання курсу з другого на